

Cula ena COVID-19: veika mo namaka

Na icula se wainimate e dua na sala eda rawa ni valuta kina na mate veitauvi na COVID-19, e vakadeitaka na bula vinaka qai taqomaka nodra bula o ira ena noda itikotiko.

Veitaqomaki

Na icula ni COVID-19 era sega ni saumi qai vakarautaki vei ira kece na lewenivanua i Niusiladi.

Ena taqomaka na nomu bula na icula qai tarova na dewa ni mate ni cakacaka vata kei na sotia ni yagomu me tu vakarau me valuta na manumanu ni mate ena gauna e basika kina.

Na icula ni COVID-19 e vakayadrata na sotia ni yagomu me bulia na itatarovi kei na sela ni dra me valuta kina na manumanu ni mate ni COVID-19.

Na nomu cula ena wainimate ni COVID-19 e kalawa bibi dina mo taqomaki kina mai na revurevu ni manumanu ni mate. Ia e se sega ni kilai ena gauna qo de na taqomaki iko ena kena takavi iko tale na mate se nomu rawa ni vakadewataka vei ira eso tale.

Ni o sa cula oti ena kena wainimate, mo tataqomaki tiko ga mo kua kina ni vakadewataka na mate na COVID-19. Mo savata vakavinaka na ligamu ruarua qai vakamamacataka. Mo vu qai suru ena maliwa ni duruduru ni ligamu qai tiko ga e vale ke o vakila ni o via tauvimate. Qori o na taqomaki kina, o ira na nomu vuvala kei ira eso tale.

Vakayagataka tiko ga na app ni veitaratara ni COVID-19, waqaca na nomu Bluetooth ni talevoni, ena rairai vinakati tale ga mo dara e dua na matavulo se iubi ni mata.

Sega ni Veivakaleqai

Ena vakadonuya wale ga na Medsafe me vakayagataki e Niusiladi na wainimate ke raica ni sega ni rawa ni veivakaleqai qai yaga me vakayagataki raraba. Na wainimate kece ni COVID-19 ena curuma kece na veivakatovolei me dikevi kina ni sega ni rawa ni veivakaleqai qai yacova tale ga na ivakatagedegede cecere duadua ni kena dikevi.

iCula na Pfizer

Ena sega ni vakavuna vei iko na COVID-19 na wainimate qo. Ena vinakati mo cula vakarua, ia me tolu na macawa na kedrau veiyawaki. Mo rawa ni taqomaki vinaka, mo na qarauna mo cula vakarua ena icula qori. Ke sega ni o rawa ni lako na gauna mo lai cula kina, mo veisautaka vakatotolo ina dua tale na gauna mo rawa ni cula kina.

Veika mo nanuma tiko ni bera ni o lai cula

Kevaka e dau lako vakaca vei iko se vakaleqa na ituvaki ni yagomu na icula ni matetaka se kena wainimate ena dua na gauna sa oti, mo na vakaraitaka rawa vei koya e veicula.

Ke o vakayagataka tiko na wainimate me vakawaicalataka na dra se o turidra tiko, mo tukuna rawa vei koya na veicula.

**Unite
against
COVID-19**

New Zealand Government

Ke o bukete tiko se o vakasucumi luvemu tiko ena wainisucumu, mo na tukuna rawa vua e veicula, vuniwai se nasi dau veivakasucumi.

Ke o vakayagataka tiko na wainimate ni kenisa na Keytruda, Opdivo, Yervoy, se Tecentriq, mo na veitalanoa rawa kei ira na kenadau mo kila kina se na gadrevi mo cula ena wainimate.

Keitou sega ni vakatara tiko me soli na icula na Pfizer vei ira na yabaki 16 lako sobu me yacova ni sa matata eso tale na kena itukutuku.

Ke o vakila tiko na ivakatakilakila ni mate na COVID-19, mo dikevi rawa qai tiko ga e vale me yacova ni o sa taura na macala ni nomu vakadikevi. O rawa ni cula ni sa laurai ni sega ni tauvi iko tiko na mate.

Na cava na yaco niu sa cula oti?

Ena vinakati mo wawa tale mada me 30 na miniti me ratou rawa ni raica kina na vuniwai se dauveicula ni sega ni lako vakaca e yagomu na wainimate se icula.

Veika e rawa ni yaco

Na veika sa dikevi ni dau yaco vakalevu ni dua e cula oti, ya na mosi ni vanua e cula, mosi ni ulu kei na wawale se momosi ni yago.

Ena rawa tale ga ni momosi ni masela ni yago, sega ni vinaka na ituvaki ni yagomu, batabata, katakata, mosi ni sema ni yago, lomalomaca kei na via lua. Qori e vakaraitaka ni sa cakacaka tiko na wainimate.

Me vaka ga eso tale na wainimate, ena rawa ni lako vakaca vei ira eso. E sega ni ka vou qo, ena sega ni kaukaua me lai veivakaleqai sara qai sega ni tarovi iko mo lai cula vakarua se mo tomana tiko ga nomu itavi ni veisiga.

Eso e lako vakaca vei ira era na sega kina ni draiva vakavinaka se vakayagataka eso na misini.

E rawa tale ga ni lako vakaca ena kena ivakatagedegede e kaukaua sara, ia e sega ni dau yaco vakalevu. Era sa vakarautaki tu na dauveicula ena veika mera cakava ena veigauna vaqori.

Na veitokoni kei na itukutuku tale eso

Ke o mani vakila na ivakatakilakila e sema ina mate na COVID-19, me vaka na nomu se qai tekivu vu se sa vuvu tiko mai ena loma ni dua na gauna, tubu vakasauri na katakata ni yagomu se nomu sega ni vakila na ikanakana ni dua na ka se boica rawa, mo tiko ga i vale qai saga mo dikevi ena COVID-19.

Ke o sega ni kila na ivakatakilakila ni mate e tauvi iko se sa lai ca sara, qirita na Healthline **ena 0800 358 5453**.

Kevaka o leqataka na ituvaki ni nomu bula, qirita na **111**, vakaraitaka vei ratou ni o sa cula oti ena COVID-19 me rawa ni ratou kila na veivuke e veiganiti me vakayacori.

www.health.govt.nz/covid-vaccine